مەملەكەت مەنشىگىندەگى مال ـ مۇلۇكتىڭ، مەملەكەت مەنشىگىندەگى كاسپورىنداردىڭ كۈشەيتىلىشى، ساپالىلانغان، زورايتىلغان تاباندىلىقىنى ئىلگەرىلەتۇ

ـــــ ئۆتۈنۈمىيالى رايوننىڭ رايونغا قاراشلىق مەملەكەت مەنشىگىندەگى كاسپورىنداردىڭ جوعارى ساپالى داموى جونىندەگى ئاڭگىمە ماجلىسىنىڭ دەستىلىك

□ انار بۇلت \ شينجياڭ گازەتىنىڭ ئەتلىشى ليۇ شياڭ

شىلىڭگىر جازدا شينجياڭنىڭ ەكپىندەي ىلـ گەرىلەۋ، داموۋ اۋانى تاسقىنداي ئەتۇستى.

7 ـ ايدىڭ 7 ـ كۈنى تۇستەن كەيىن ئۆتـۈ نۇمىيالى رايون رايونغا قاراشلىق مەملەكەت مەنشـ گىندەگى كاسپورىنداردىڭ جوعارى ساپالى داموى جونىندە ئاڭگىمە ئەماجلىسىن اشتى. ئۆتـۈ نۇمىيالى رايوننىڭ پارتيا، ۋكومەت باشلارى، فۇنكتسيالىق تاراۋلاردىڭ جاۋاپتىلارى مەملە ـ كەت مەنشىگىندەگى كاسپورىنداردىڭ ئاكىلدە ـ رىمەن باس قوسىپ مەملەكەت مەنشىگىندەگى كاسپورىنداردىڭ جوعارى ساپالى داموى جولىن بىرگە قاراستىردى.

مەملەكەت مەنشىگىندەگى كاسپورىندار ـــ شينجياڭنىڭ ەكونومىكالىق داموۋىنىڭ "بىلەگى" جانە "تىرەگى"، بۇكىل رايوننىڭ ەكونومىكاسـ ىنىڭ، قوعامنىڭ جوعارى ساپالى داموىن ىلگەرد ـ لەتۋدە ماڭىزدى ورىنعا، شەشۇشى رولعا يە، ونىڭ ورنىن ەشنارسە باسا المايدى.

وسى رەتكى ئاڭگىمە ئەماجلىسى بۇكىل را ـ يوندا جوعارىدان تومەنگە دەيىن شي جينپىڭ جاڭا ئەداۋىر جۇڭگوشا سوتسيالىزم يدەياسىن ۋىرەنۋ، دايەكتىلەندىرۋ نەگىزگى تاقىرىپتىق تاربيەسىن شكەرىلەي ورىستەتپ، جۇڭگو ۇلگـ سىندەگى وسزامانداندىرۋدىڭ شينجياڭ امالياتىن زەيىن ـ زەردەنى، كۇش ـ قۇاتتى ۋىستىرا ىلگە ـ رىلەتەتىن شەشۇشى ساتتە ئەدال كەزىندە اشلدى، بۇل ئۆتۈنۈمىيالى رايوندىق پارتكومنىڭ مەملە ـ كەت مەنشىگىندەگى مال ـ مۇلىكتىڭ، مەملەكەت مەنشىگىندەگى كاسپورىنداردىڭ كۇشەيۋىن، ساپا ـ لىلانۋىن، زورايۋىن بۇلجىماي ىلگەرىلەتۇ بەكە ـ مىن ايگىلەدى.

ئاڭگىمە ماجلىسىندە باسىم كوپ ۋاقىت كا ـ سپورىن ۋاكىلدەرىنىڭ داموۋ جاعدايىن حابارلاۋىنا، پىكىر ـ ۇسىنىس بەرۋىنە جۇمسالدى.

" ' مۇناي ايىرۋ ـــ حيميا ونەركاسىبى ـــ توقماشىلىق' ئەبر تۇلعالانعان نسان ئۆتۈنۈمىيالى رايوننىڭ ماقتا جانە توقماشىلىق، كيىم ـ كەشەك كاسىپ سالاسى شوعرى قۇرىلىسى جونىندەگى كەلى ماڭىز الدى، جۇڭتاي توبىنىڭ تيىن وزگەر ـ تىپ، دارەجەسىن جوعارىلاتۋى، كاسىپ سالاسىنىڭ سەركەسى بولۋى جونىندە ده ئتپتى دە ماڭىزدى". شينجياڭ جۇڭتاي (توبى) شەكتى جاۋاپكەرشىلىك سەرىكتەستىگى پارتكومـ نىڭ شۇجيى، باس جوراسى ۋاڭ پيڭياڭ بۇكپەسىز تۇردە بىلاي دەدى: كاسپورىننىڭ جەبەۋىنە عانا سۇيەنسەك، وڭايلىقپەن بىتپەيدى، ئۆتۈنۈمىيالى رايوننىڭ ساياساتتىق جەتەكتەۋدى، جالپى تۇلعالىق جوبا جاساۋدى كۇشەيتپ، نىسان مەن بايلىقتىڭ بىردەي تياناقتانۋىن ىلگەرىلەتۋىن ئۇمت ەتەمىن.

"سۇ يگىلىگىن دامىتۋعا قارجى قوسۇ توبىنىڭ باستاماسى جاقسى بولعانمەن، ئەبىرتالاي قيىنشىلىقتارعا دا ئەدوپ كەلپ وتىرمىز". شينجياڭ سۇ يگىلىگىن دامىتۋعا قارجى قوسۇ (توبى) شەكتى سەرىكتەستىگى پارتكومنىڭ شۇجيى، باس جورا ـ سى شى چۋان بىلاي دەدى: ئۆتۈنۈمىيالى رايوۋ ـ نىڭ قازىنالىق قوسىمشا قاراجات، سۇ ۇقىعىن با ـ زارلاندىرۋ ساۋداسى، جالپىلىق سۇ باعاسى رە ـ فورماسى سياقتى جاقتاردان قولداۋ كورسەتپ، توپتىڭ ۇتىمدى داموۋىنا اناعۇرلىم جاقسى سىرتقى ورتا ازىرلەۋىن ئۇمت ەتەمىن.

"شينجياڭعا باعىنتامالى كومەكتەسۇ قارجـ سىن سايكەستىرىپ، مادەنيەت كاسىبى نسانىن قولداۋ تەبىنىن ارتتىرىپ، ئەبىر توپ ساپالى ما ـ دەنيەت بايلىعىن قۇنعا اينالدىرۋ نسانىن اتقارۋ كەرەك" ، ـ دەپ ۇسىنىس بەردى شينجياڭ ما ـ دەنيەتكە، ساياحاتقا قارجى قوسۇ توبى شەكتى سەرىكتەستىگى پارتكومنىڭ شۇجيى، باس جورا ـ سى ۋاڭ حۇڭجياڭ.

قىنىشلىقتى اۋىزعا العاندا، بەتپە ـ بەت العا شعىپ، تىكە ايتپ، تەز ارادا قامال الۋعا كۇش سالدى؛ ۇسىنىستى اۋىزعا العاندا، ئەس جۇزىنـ دەك جاعدايمەن ۇشتاستىرىپ، ورايدى مەقتى يگەرىپ، اناعۇرلىم ويداعداي داموۋ جونىندە نز ـ دەنىس جاسادى.

كاسپورىن ۋاكىلدەرى لەبىز ئەبلدىرۋ بارد ـ سندا ئۆتۈنۈمىيالى رايوننىڭ باسشىلارى دەن قويا تىڭداپ، ئەالسن ـ ئەالى پىكىر اۋىستىرىپ، جۇمىس باسندا شارا قولداندى.

"مەملەكەت مەنشىگىندەگى ئەبىر توپ قۇاتتى كاسپورىندى جەتىلدىرىپ، نەگىزگى كا ـ سىپتى ۇزدىكسىز كۇشەيتپ، ناقتى قۇاتتى ارتتە ـ رىپ، رەفورمانى جەبەپ، حاۋپ ـ قاتەردەن ساقتانىپ، '8 ئەرى كاسپ سالاسى شوعرىن' تۇرىپ ولاردى ىرىقتىلىقپەن سۇىسىندىق شۇگە دە ۇسىنىس ەتەدى.

"دۇكەن اشىپ وتىرمىن دەگەنشە، دوس تاۋىپ وتىرمىن دەگەنىم ئەجون" ، ـ دەدى اقسيا كۇلگەن ابدۇسامي.

ئەتۇن پەردەسى جابىلعانىن دا سەزبەي قالدىق، ارى ـ بەرى وتكەن ساياحاتشىلار دا بىرتىندەپ سايابىرلادى. ابدۇسامي زات سورە ـ سىندەگى زاتتاردىڭ ازايپ قالعانىن كورىپ، ئەتلشىنى ەرتىپ زات تولقتادى. "ئەاربىر نار ـ سەنى تۇگەلدەي رەتتەپ قويۋ كەرەك، سوندا عانا الارماندار جاقسى سەزىمدە بولادى" ، ـ دەدى ابدۇسامي.

دۇكەندى رەتتەستىرىپ بولعاننان كەيىن، ابدۇساميدىڭ اناسى ئەبىر شاۋگىم شاي دەمدەدى.

"ئەبىر كۇندە قاندداي سەزىمدە بولدىڭىز" ؟

"وتە كەرەمەت" !

"بۇگىن 1000 يۋانعا جۇىق كىرىس كىردى، باستان ـ اياق وسى قارقىندى ساقتاساق، وسى ايدا 10 مىڭ يۋان كىرىس كىرگىزۋ مۇندا تۇر" ، ـ دەدى ابدۇسامي ۋيشين ەسەپ پاراعىن اشىپ تىلـ شىگە كورسەتپ جاتىپ.

"اقشا تاپقاننان كەيىن نە دستەگىڭ كەلەدى" ؟

"قازىر قاشقاردا ساياحات بارعان سايىن دۇماندىاپ كەلەدى، توڭىرەككە ساياحاتتاي كەلە ـ تىندەر دە بارعان سايىن كوبەيدى، وتباسىمىز ـ دەڭ اتۇش قالاسندا جەمىس باعى بار، بۇل اقشا ـ نى جيناپ، جەمىس باعىن شارۋالار شاتىنعى سايا ـ جاينا وزگەرتپ، ارناۋلى ساياحاتشى قابىلدايمىن" . ابدۇسامي قول تەلەفون البۇمىندىعى جەمىس باعىنىڭ بەينەجازباسىن اشىپ تىلشىگە بولاشاق جوسپارىن ايتپ جاتتى.

ابدۇسامىدىڭ جۇزىنەن قۇانىش لەبى ەسكەنىن كورگەندە، ئەتلشىنىڭ ئەبىر كۇندىك ارپ ـ شارشاۋى دا باسلعاندداي بولدى. ابدۇساميدىڭ جۇزىنەن ئەتلشى ونىڭ قازىرگىگە قاناعاتىن، بولاشاقتاعى تاماشا تۇرمىسقا تالپىنىسىن كوردى.

تىرەك ەتكەن شينجياڭ ەرەكشەلىگىندەگى وسـ زاماندانعان كاسپ سالاسى جۇيەسىن قۇرۋدا انا ـ عۇرلىم زور رول اتقارامىز" .

"مەملەكەت مەنشىگىندەگى كاسپورىنداردىڭ جوعارى ساپالى داموۋنا تۇساۋ بولىپ وتىرعان كورىنەك ـ تى ماسەلەلەر مەن ولقىلقتاردى ئەداپ باسپ تاۋپ، كەدەرگىلەردى الاستاپ، ئۇز ـ وزىمىزگە قسىم ئەتۇس ـ رىپ، اۋانگارد بولۋعا ۇمتىلىپ، داموۋدىڭ ساپاسىن، ونىمدىلگىن جاپپاي جوعارىلاتامىز" .

"انا عۇرلىم كوپ قۇندى ساياساتتاردى ىرىقتىلقپەن زەرتتەپ، بازارلانعان، زاڭمەن باسقا ـ رىلاتىن، حالقارالانعان شارۋاشىلىق ـ ساۋدا ورتا ـ سىن بىرگە قالىپتاستىرامىز، كاسپورىنداردىڭ داموۋنا جوعارى ونىمدىلگىپەن قىزمەت وتەيمىز" .

...

شىن پەيىلمەن جاۋاپ قايتارۋدىڭ استارىنـ دا، ئۆتۈنۈمىيالى رايوندىق پارتكومنىڭ، ۇكىمەتـ تىڭ مەملەكەت مەنشىگىندەگى كاسپورىندارمەن ۇندەستىك تاۋىپ، كۇشتى شوعىرلاندىرىپ كا ـ سپتەستەردىڭ بىرىككەن كۇشىن توپتاۋى جاتىر. بۇل كۇشتىڭ كاسپورىننىڭ بولاشاق داموۋنا تولىق سەنىم جانە جىگەر بەرەتىندىگى داۋسىز.

"داموۋ بارىسىنداعى قىنىشلىقتار، العا باسۋ بارىسىنداعى ماسەلەلەر الدىندا، سەنىمدى بەكەمدەپ، باتىلدىقپەن جاڭالىق اشىپ، بەلگىلەنگەن نسانا مەن بەتالىسقا قاراي بۇلجىماي ئەجۇرىپ، حاۋپ ـ قاتەر، سىن ـ سايىستاردى جەڭۋگە قۇلشىنامىز" !

"نازاردى شارۋاشىلىققا شوعىرلاندىرىپ، نەگىز ـ گى كاسپكە جەتىك بولىپ، جاڭالىق اشۋ ارقىلى ئەونىم ساپاسىن جوعارىلاتىپ، ئەونىم جۇيەسىن كەڭەيتىپ، ۇيىمدىق باسقارۋدى ساپالىلاندىرىپ، باستاماشى كا ـ سپورىنعا، بىرەگەي كاسپورىنعا اينالامىز" !

"ۇكىمەت پەن كاسپورىن ئەبىر نيەتپەن جۇ ـ ملىسا، كۇش ـ قايراتتى شوعىرلاندىرساق، مەملە ـ كەت مەنشىگىندەگى مال ـ مۇلىك، مەملەكەت مەنشىگىندەگى كاسپورىن، ئەسوز جوق، جاڭا ئەداۋىردىڭ جاڭا جوربعىندا كورىنگەن شينجياڭ قۇرۋدىڭ ناعىز اتويشىسىنا اينالادى" !

كۇن ەڭكەيىپ، كەشكى شاپاق الۋلانىپ تۇر. ئەماجلىس ايقتالدى، بۇكپەسىز، شىنايى بولعانى بۇل ماجلىسكە قاتىناسۋشىلاردىڭ ورتاق اسەرى بولدى.

كاسپورىن ۋاكىلدەرى ئەماجلىس الاڭىنان بايسالدى دا نىق قادامەمەن شىقتى.

(باسى 1 ـ بەتتە)

ئاڭگىمە ئەماجلىسىن ويداعىداي اشۋ ئۇشىن اۋتۈ ـ نۇمىيالى رايوندىق پارتكومنىڭ نەگىزگى باسشىلارى وسىدان بۇرىن ئۆتۈنۈمىيالى رايونعا قاراشلى مەملەكەت مەنشىگىندەگى ئەشىنارا كاسپورىنداردى ارالاپ، تەكسەرۋ ـ زەرتتەۋ جۇرگىزىپ، باسشىلىق القاسىمەن، الدىڭعى شەپتەگى كادرلارمەن، جۇمىسشى ـ قىزمەتشى ـ لەرمەن پىكىر اۋىستىرىپ ئاڭگىمەلەسىپ، كاسپورىندار ـ دىڭ جۇمىس جۇرگىزۋ، باسقارۋ، رەفورما، داموۋ جاعدا ـ يىن دەن قويا ۇعىسىپ، ولقىلقتاردى، ئەالسز تۇستاردى جانە ئەدوپ كەلگەن قىينشىلقتاردى، ماسەلەلەردى نزدەپ تاۋپ، وي جەلىسىن، شارالاردى كوپشىلىكپەن بىرگە اقىلداسىپ، جوسپارلادى.

ئاڭگىمە ماجلىسىندە ۇتۈنۈمىيالى رايوندىق مەملە ـ كەت مەنشىگىندەگى مال ـ مۇلىكتى باقىلاۋ ـ باسقارۋ كومىتەتىندەگى نەگىزگى جاۋاپتى جولداستار بۇكىل رايوندىعى مەملەكەت مەنشىگىندەگى كاسپورىنداردىڭ جوعارى ساپالى داموۋى مەن رەفورما جاعدايىنان مالـ ـ مەت بەردى. شينجياڭ ئەتۇستى مەتال ونەركاسىپ توبى، جۇڭتاي توبى، گەولوگيالىق كەن بايلىعىن بارلاۋ ـ اشۋ قارجى قوسۇ توبى، سۇ يگىلىگىن دامىتۋ قارجى قوسۇ توبى، مادەنيەت ـ ساياحات قارجى قوسۇ توبى، اۋىل ـ قىستاق امانات ـ قارىز كووپەراتيۋى بىرلەسكەن كووپە ـ راتيۋى، ياشين كومىر قاباتى گازى قارجى قوسۇ ـ اشۋ توبى قاتارلى كاسپورىنداردىڭ نەگىزگى جاۋاپتى جول ـ داستار ىلگەرىندى ـ كەيىندى سوزگە شىعىپ، كاسپو ـ رىننىڭ جۇمىس جۇرگىزۋ، باسقارۋ، نسانداردى ىلگەرد ـ لەتۋ، تەحنيكادا جاڭالىق اشۋ، ئەوندىرىس جاۋىپسىزدىگى سياقتى قىزمەتتەرىنەن مالىمەت بەرىپ، باسىمدىققا يە كەن بايلىعىن بارلاۋ ـ اشۋ، ودان پايدالانۋ دەڭگەيىن جوعارىلاتۋدى ارقاۋ ەتپ، وسى زامانعى حيميا ونەركا ـ سىبى كاسپ سالاسىن كۇشەيتۋ، شۇ بايلىعىن ۇيلەسىم ـ دى ۇلەستىرۋدى جانە ودان جوعارى ئەونىمدى پايدا ـ لانۋدى ىلگەرىلەتۋ، ماديەنيەت ـ ساياحات كاسپ سالا ـ سىنىڭ تىيىن جاڭالاپ، دارەجەسىن جوعارىلاتۋدى جەبەۋ، ەلەۋلى جاۋپ ـ قاتەرلەردەن ئەونىمدى ساقتانۋ جانە ونى جويۋ، كومىر قاباتى گازى قارجى قوسۇ ـ اشۋ سياقتى قىزمەتتەردى ارقاۋ ەتپ، الداعى داموۋ وي جەلـ ـ سى مەن شارالارىن تانىستىرىپ، پىكىر ـ ۇسىنىستار بەردى. ما شيڭرۇي ئەالسن ـ ئەالى كوپشىلىكپەن پىكىر اۋىستىرىپ، ئەۋىندى قىزمەتتەردىڭ ورىستەتىلۋ جاعدا ـ يىن سۇراستىرىپ، قازىر ورىن تەۋپ وتىرعان ماسەلە ـ لەرگە تالداۋ جاساپ، كاسپورىندارعا نازاردى شينجياڭنىڭ جوعارى ساپالى داموۋى سىندى ماڭداي الدى مىندەتكە شوعىرلاندىرىپ، جالپى جاعدايعا سايا ـ تىن شەشۇشى قىزمەتتەردى يگەرىپ، كەلەلى نساندار ـ دى ىلگەرىلەتۋدى، اتقارۋدى جەدەلدەتپ، شينجياڭنىڭ مەملەكەت مەنشىگىندەگى مال ـ مۇلىكتىڭ، مەملەكەت مەنشىگىندەگى كاسپورىنداردىڭ داموۋىندا تىڭ سەرپـ ـ لىسكە قول جەتكىزۋدى ىلگەرىلەتۋدى تاپسىردى.

ما شيڭرۇي بىلاي دەپ اتاپ كورسەتتى: مەملە ـ كەت مەنشىگىندەگى كاسپورىندار جۇڭگوشا سوتسيالىزم ـ نىڭ ماڭىزدى زاتتىق نەگىزى جانە ساياسي نەگىزى. شينجياڭنىڭ ەكونومىكاسىنىڭ، قوعامنىڭ جوعارى ساپا ـ لى داموۋن ىلگەرىلەتۋدە مەملەكەت مەنشىگىندەگى كا ـ سپورىندار ماڭىزدى ورىنعا، شەشۇشى رولعا يە، ورىن وگەيىستۇگە بولمايدى. نەگىزگى تاقىرىپتىق تاربيە ورىستەتۋ ـ دى وراي ەتپ، باس شۇجي شي جينپىڭنىڭ مەملەكەت مەنشىگىندەگى كاسپورىندار رەفورماسى جانە پارتيا قۇرىلىسى جونىندەگى ماڭىزدى بايىمداۋلارىن تەرەڭ ۇيرەنىپ، ئەتۇسىنىپ، يدەيا مەن ارەكەتتى باس شۇجيدىڭ، پارتيا ورتالىق كومىتەتىنىڭ مەملەكەت مەنـ ـ شىگىندەگى مال ـ مۇلىك، مەملەكەت مەنشىگىندەگى كاسپورىن قىزمەتى جونىندەگى شەشىمدەرىمەن، ورنا ـ لاستىرۋلارىمەن شىن مانىندە بىرلىككە كەلتىرىپ، ساياسي دەڭگەيدى شىن مانىندە جوعارىلاتىپ، بورىش، جاۋاپكەرشىلىك ارقالاپ، جاپپاي سوتسيالىستىك وسزا ـ ماندانعان قۇدىرەتتى مەملەكەت قۇرۋداعى شينجياڭنىڭ ستراتەگيالىق ورنىمەن تىعىز بايلانىستىرىپ، مەملەكەت مەنشىگىندەگى كاسپورىنداردىڭ كۇشەيۋىن، ساپالىلانۋىن، زورايۋىن بۇلجىماي ىلگەرىلەتپ، شينجياڭنىڭ جوعارى ساپالى داموۋىندا ئەرەكتىك، نەگىزگى قوسىندىق رولىن شىن مانىندە ساۋلەلەندىرۋ كەرەك.

ما شيڭرۇي بىلاي دەپ باسا دارىپتەدى: بۇكىل رايوندا ئەمەلەكەت مەنشىگىندەگى كاسپورىندار فۇنكتسيالىق ورىن تۇراقتاندىرۋدى تياناق ەتپ، نازار ـ دى نەگىزگى كاسپكە شوعىرلاندىرىپ، شارۋاشىلىقتى كۇشەيتپ، قوردى جاندىندىرىپ، ارتۋ مولشەرىن زورايتپ، ساپانى جوعارىلاتپ، شىن مانىندە ەكونومىكانىڭ، قوعامنىڭ جوعارى ساپالى داموۋىنىڭ ويداعداي كوش باسشىسى بولۋ كەرەك. ورنالاستىرۋدى ساپالىلاندىـ ـ رىپ، كەمەلدەندىرىپ، ەمەلەكەت مەنشىگىندەگى كاپىـ تالدىڭ باسىمدىققا يە ئەۋىندى كاسپ سالالارىنا، ستراـ تەگيالىق كاسپ سالالارىنا شوعىرلانۋىن ىلگەرىلەتپ، "8 ئەرى كاسپ سالاسى شوعىرى" سياقتى ەرەكشەلىككە، باسىمدىققا يە كاسپ سالالارىن بەلسەنە قۇرىپ، باستاما ـ شى، تىرەكتى كاسپ سالالارىنان ئەبىر توبىن تۇلعالاپ، كاسپ سالاسىنىڭ باستاماشىلدىق، جەتەكشىلىك رولىن كۇشەيتپ، كاسپ سالاسى تىزبەگىنىڭ، قامداۋ تىزبەگـ ـ نىڭ حاۋپسىزدىگىن، ورنىقتىلعىن قامتاماسىز ەتپ، شينجياڭ ەرەكشەلىگىندەگى وسزامانداندانعان كاسپ سالاسى جۇيەسىن جەدەل ورناتۋ كەرەك. عىلىم ـ تەحنيـ ـ كادا جاڭالىق اشۋدى كۇشەيتپ، عىلىم ـ تەحنيكادا جاڭا ـ لىق اشۋعا ۇسىنىلمدى ارتتىرىپ، عىلىم ـ تەحنيكادا سايـ ـ كەسە جاڭالىق اشۋدى ىلگەرىلەتپ، شينجياڭنىڭ ئەتۇينـ ـ دى كاسپ سالاسىنىڭ داموۋنا تۇساۋ بولاتىن "القىمدا ـ عان" ماسەلەلەردى شەشپ، عىلىم ـ تەحنيكادا جاڭالىق اشۋعا ىنتالاندىرۋ مەحانيزمىن اقاۋسىزداندىرىپ، جاڭا ـ لىق اشۋ، جاسامپازدىق ومىرشەڭدىك كۇشىن ۇزدىكسىز قاۋلاتىپ، كاسپورىنداردىڭ جوعارى ساپالى داموۋنا جەتەكشىلىك، جەبەۋشىلىك ەتۋ كەرەك. رەفورمانى ۇز ـ دىكسىز تەرەڭدەتپ، كورنەكتى ماسەلەلەردى، ولقىلقـ ـ تاردى ئەداپ باسپ تاۋپ، جاڭا كەزەكتى مەملەكەت مەنشىگىندەگى كاسپورىندار رەفورماسىن تەرەڭدەتۋ، دەڭگەيىن جوعارىلاتۋ ارەكەتىن تياناقتاندىرىپ، وسى زامانعى كاسپورىن ئەتۇزىمىن جەدەل كەمەلدەندىرىپ، كاسپورىننىڭ بازارلانۋ مەحانيزمى بويىنشا شىن مانىندە جۇمىس جۇرگىزۋىن ىلگەرىلەتپ، جۇڭگو ەرەكشەلىگـ ـ نە يە مەملەكەت مەنشىگىندەگى وسى زامانعى سەرىك ـ تەستىك باسقارۋ جۇيەسىن ۇزدىكسىز كەمەلدەندىرۋ كەرەك. حاۋپ ـ قاتەر تومەنگى شەگىن بەرىك ساقتاپ، تيجارات سىياتتى مەملەكەت مەنشىگىندەگى مال ـ مۇ ـ لىكتى شوعىرلى، ئەبىر تۇتاس باقىلاۋ ـ باسقارۋدى شكە ـ رىلەي ىلگەرىلەتپ، ماماندانعان، جۇيەلىلىنگەن، زاڭمەن باسقارىلاتىن باقىلاۋ ـ باسقارۋ دەڭگەيىن جوعا ـ رىلاتپ، نازاردى ئەتۇيىندى سالالارعا شوعىرلاندىرىپ، حاۋپ ـ قاتەردەن ساقتانۋ ـ تىزگىندەۋ بويىنشا ارناۋلى وڭاۋ ارەكەتىن ورىستەتپ، مەملەكەت مەنشىگىندەگى مال ـ مۇلىك ماڭىزدى پارتيا باسقارۋعا تاباندى بولىپ، كاسپو ـ رىن باسشىلارىن باسقارۋ ئەتۇزىلىس رەفورماسىن تەـ ـ رەڭدەتپ، مەملەكەت مەنشىگىندەگى كاسپورىندار باسشىلىق القاسىنا ۇزدىكتەردى تاڭداپ، مەقتىلاردى قويىپ، اۋىس ـ كۇيىس مەحانيزمىن ورناتپ، كەمەلـ ـ دەندىرىپ، شارۋاشىلىق جۇرگىزۋدى، باسقارۋدى بەـ ـ لەتىن، بازار تانىمى كۇشتى جوعارى دەڭگەيلى شارۋا ـ شىلىق باسقارۋ دارىندىلارى مەن ئزارۋ، تاپشى دارىنـ ـ دىلاردى تولىقتاپ، كۇشەيتپ، ەگەي جاڭالىق اشاتىن دارىندىلاردى بار كۇشپەن ەنگىزىپ جانە باۋلىپ، جو ـ عارى ساپالى مەملەكەت مەنشىگىندەگى كاسپورىن كادرلارى قوسىنىن تۇلعالاۋ كەرەك. پارتيانىڭ باسـ ـ شىلعان كۇشەيتپ، پارتيانىڭ ساياسي قۇرىلىسىن جاپپاي كۇشەيتپ، مەملەكەت مەنشىگىندەگى كاسپو ـ رىن پارتيا ۇيىمىنىڭ باشىلىق ۇيتقىلىق رولىن تولىق ساۋلەلەندىرىپ، پارتيا قۇرىلىسى قىزمەتىنىڭ وندىرىسـ ـ پەن، تيجاراتپەن تەرەڭدەي توعىسۇىن ىلگەرىلەتپ، پارتيانى جاپپاي قاتاڭ باسقارۋدى تەرەڭدەي ىلگەرىلەـ ـ تپ، جوعارى ساپالى پارتيا قۇرىلىسى ارقىلى مەملەكەت مەنشىگىندەگى كاسپورىندار دىڭ جوعارى ساپالى داموۋـ ـ نا جەتەكشىلىك ەتۋ كەرەك.

ما شيڭرۇي بىلاي دەپ باسا دارىپتەدى: ۇيىمدىق باسشىلىقتى كۇشەيتپ، قىزمەت جاۋاپكەرشىلىگىن تياناق ـ تاندىرىپ، جۇڭگو ۇلگىسىندەگى وسزامانداندىرۋدىڭ شينجياڭ امالياتىن ىلگەرىلەتۋگە مەملەكەت مەنشىگىندەـ ـ گى مال ـ مۇلىكتىڭ، مەملەكەت مەنشىگىندەگى كاسپو ـ رىندارىنىڭ كۇش ـ قۇاتىن شىن مانىندە ارناۋ كەرەك. ەار دارەجەلى پارتكومدار مەن ۇكىمەتتەر مەملەكەت مەنشىگىندەگى كاسپورىندار رەفورماسىن، داموۋىن ىلگە ـ رىلەتۋدەگى ساياسي جاۋاپكەرشىلىكتى شىن مانىندە ارقالاپ، قىزمەتتى ئەبىر تۇتاس جوسپارلاۋدى كۇشەي ـ تىپ، ماسەلەلەردى سايكەسە شەشپ، ئەتۇيىندى مىندەتـ ـ تەردىڭ تياناقتانىپ ونىمدىلىك كورسەتۇىن ىلگەرىلەتۋى كەرەك. مەملەكەت مەنشىگىندەگى كاسپورىندار دا باقىلاپ ـ باسقارىلاتىن ەار دارەجەلى قۇرىلىمدار قىزمەت جاۋاپكەرشىلىگىن ەداپ باسپ تۇراقتاندىرۋدى مەقتى يگەرىپ، مەملەكەت مەنشىگىندەگى مال ـ مۇلىكتى باقىلاۋ ـ باسقارۋ ونىمدىلگىن ۇزدىكسىز كۇشەيتۋـ ـ دى ىرىقتى تۇردە اقىلداسىپ، شارۋاشىلىق ـ ساۋدا ورتا ـ سىن كۇش سالا ساپالىلاندىرۋى، قىزمەت بىرىككەن كۇشىن شىن مانىندە قالىپتاستىرۋى كەرەك. بۇكىل رايوندىعى مەملەكەت مەنشىگىندەگى مال ـ مۇلىك، مەملەكەت مەنشىگىندەگى كاسپورىندار نەگىزگى تۇلعا ـ لىق جاۋاپكەرشىلىكتى شىن مانىندە ارقالاپ، كەلەلى جاعداي تانىمىن كۇشەيتپ، جۇيە كوزقاراسىن بەرىك ورناتپ، نەگىزگى جاۋاپكەرشىلىكتى، نەگىزگى كاسپتى ايقىنداپ، ىرىقتى تۇردە جاۋاپكەرشىلىك ارقالاپ، دىسكەرلىك كورسەتپ، مەملەكەت مەنشىگىندەگى كاسپورىنـ ـ دارىدىڭ ساپاسىن جوعارىلاتپ، ونىمدىلگىن ارتتىرۋـ ـ دى، مەملەكەت مەنشىگىندەگى مال ـ مۇلىكتىڭ قۇنىن ارتتىرۋدى، قۇنىن ساقتاۋدى ۇزدىكسىز ىلگەرىلەتپ، جوعارى ساپالى داموۋدى جۇزەگە اسىرۋى كەرەك.

جاڭ جۇ، تيان شياڭلي، چىن ۇيجۇن، ئەۋسۇيجان مامەت، توحتى ياقۇپ، سۇن حۇڭمەي، ليۋ سۇشى، ۋاڭ گاڭ، ئەماردان مۇحيت، ليۋ حۇيجۇن، دوۋ حۇڭيان، ۇتۈنۈمىيالى رايوننىڭ قاتىستى تاراۋلارىندا، ۇتۈنۈمىيالى رايونعا قاراشلىق مەملەكەت مەنشىگىندەگى كاسپورىن ـ دارىدا ەى نەگىزگى جاۋاپتى جولداستار جانە ايماق، وبلىس، قالالاردا ەى سول سالاعا جاۋاپتى جولداستار قاتارلىلار ئاڭگىمە ماجلىسكە قاتىناستى.

شاعىن دۇكەندە شار تاراپتاعىلارمەن دوستاسۋ

بايىرعى قالاداعى جاڭا تۇرمىس ③

□ انار بۇلت \ شينجياڭ گازەتىنىڭ ئەتلشىسى ئرايدا

6 ـ ايدىڭ 25 ـ كۇنى تاڭەرتەڭ ئەتلشى قاشقار بايىرعى قالاسىندا تىلشىلىك دستەگەن كەزدە ئەبىر شاعىن دۇكەننەن ئەوتىپ بارا جاتىپ، دۇكەن قوجايىننىڭ ەسىك الدىنداعى ورىندىقتا وتىرعانىن كوردى، ول ارلى ـ بەرلى وتكەن ساياـ حاتشىلارعا قاراپ، جايىراقات وتىر ەكەن.

"بايىرعى قالادان دۇكەن اشقان قاندداي بولادى ەكەن" ؟ ـ دەپ سۇرادى ئەتلشى ئەبىراز تاڭىرقاپ.

"دستەپ كورسەڭىز بىلەسىز" ، ـ دەدى دۇكەن قوجايىنى كۇلىپ.

30 شارشى مەترگە جەتپەيتىن وسى شاعىن دۇكەن اتى قاشقار قالاسى چيڭحۋاي كۇندەلىكتى تۇتىنۋ بۇيىمدارى دۇكەنى، دۇكەن قوجايىنى بيىل ەندى عانا 26 جاسقا شىققان ابدۇسامي ماەەتالي ەدى.

دۇكەن قاشقار بايىرعى قالاسىنىڭ كىلەم كوشەسىنىڭ ماڭىندا نەگىزگى كوشەدەن ئەبىرشاما الىس بولعانمەن، كەلپ ـ كەتەتىن قوناقتار وتە كوپ.

تەز ارادا ـ اق ئەتلشىنىڭ سەزىنۋ ساياحاتى باستالىپ كەتتى.

ابدۇسامي رەتتى تىزىلگەن زات سورەسىنە قاراپ: "قاريدار كەلسە سالەمدەسەمىز، باسقا ۋاقىتتا بوس وتىرامىز" ، ـ دەدى.

سونىمەن ئەتلشى ئەبىر ورىندىق اكەلىپ ابدۇسامىدىڭ قاسىنا وتىرىپ، ونىمەن قىسىر كەڭەس سوقتى.

ابدۇسامي قاشقار بايىرعى قالاسىندا دۇنيەـ گە كەلگەن، دۇكەننىڭ 2 ـ قاباتى ونىڭ ئۇيى. "اكەم دە، 2 اعام دا اسپاز، ئەبزدىڭ بۇل ارادا ۇلى اكەسىنىڭ كاسىبىنە مۇراگەرلىك ەتەدى، ئەبراق مەنىڭ ۇيرەنگەنىم اجارلاندىرۋ، شاش اسەمدەۋ ەدى، اسپازدىققا جارامايمىن" . ابدۇسامي بىلاي دەدى: قاشقار كاسپتىك تەحنيـ كالىق شۇەيۋانىنان وقۋ تاۋسقاننان كەيىن، مەن ئوزىمنىڭ نە دستەي الاتىندىعىم جونىندە ويلانىپ كەلەمىن.

قاشقار بايىرعى قالاسندا ساياحاتشىلاردىڭ بارعان سايىن كوبەيىپ كەلە جاتقانىن، ونىڭ ئۇيى تۇرعان شەتكەرى كوشە جولدارىنىڭ ئوزى وزىندىك ەرەكشەلىككە يە بولىپ تۇلعالانعانىن كورگەن ول شاعىن دۇكەن اشۋ ويىنا كەلەدى، "ئەوزىمىزدىڭ 1 ـ قاباتتى ساۋدا دۇكەنى ەتىپ وزگەرتىپ السام، جولدان وتكەن ساياحاتشىلار ـ دىڭ سۇ ساتىپ الۋ، ۇساق ـ تۇيەك ازىق ـ تۇلىك ساتىپ الۋ قاجەتتىن قاناعاتتاندىرۋمەن قويماي، تاعى ازىن ـ اۋلاق اقشا جيناپ، كەينىگى شارۋاشـ ـ لىق قۇرۋىما نەگىز قالايمىن" ، ـ دەدى ابدۇسامي ۇيالا باسىن قاسىپ.

ئەسوز ارەدىگىندە دۇكەنگە بىرنەشە توپ ساياحاتشى كىردى، ئەتلشى دەرەۋ ورنىنان تۇرىپ ابدۇسامىمەن بىرگە امانداستى. "بايىرعى قالاداعى شاعىن دۇكەندەگى زاتتاردىڭ باعاسى دا سىرتقى ەرەن بازارمەن ۇقساس، كوپشىلىك كو ـ رىنىس ئەوڭىرى بولعاندىعى ئەۋشىن قىمباتتاتقان جوق" ، ـ دەدى ابدۇسامي، ـ قاشقار بايىرعى قالا ـ سىنىڭ ارقاسىندا قازىر تۇرمىسىمىز بارعان سايىن جاقسارىپ كەلە جاتىر، ئەسوز ـ ارەكەتتەرىمىز ار ـ قىلى قاشقار بايىرعى قالاسىنىڭ داڭقىن اسىرۋدى ئۇمت ەتەمىن.

تۇستە دۇكەننىڭ ماڭىندا ساياحاتشىلار كو ـ بەيە ئەتۇستى، ئەتلشىنىڭ ابدۇسامىمەن وتىرىپ اڭگىمەلەسۋ ۋاقتى دا ازايپ بار